folklor/edebiyat, cilt:17, sayı:67, 2011/3

CUMONG (KORE) VE ALPAMIŞ (ÖZBEK) DESTANLARINDA KAHRAMANIN DOĞUŞU HAKKINDA PSİKOANALİTİK BİR DEĞERLENDİRME

Eunkyung Oh*

1. GİRİŞ

Makalede, her iki halkın, Kore ve Özbek kahramanlık destanlarındaki başkahramanlarının gelişmesini psikolojik açıdan ele almayı hedefledik. Bu bakımdan, öncelikle kahramanın ruh dünyasının şekillenmesi için gereken koşullar hakkında destan kahramanlarının bakışlarını psikoanalitik metoduyla incelemek gereği duyuyoruz.

Destanda yaratılan kahraman ve onun kişiliği, destanı yaratan millet ve diğer insanların nesini ifade ederler? Psikoanaliz metodunun kurucularından biri olan S.Freud'un vurguladığına göre, destan, gerçek olan ve gerçek olmayan olayların karışımından ibarettir (Çatgje, 2005). Destanda her milletin bir şeyden tatmin olma isteği, bilinçaltı duyguları ve belli grupların istekleri kendine özgü bir şekilde ifade edilir. Bu, esasında destanda yaratılan kahraman ve onun kişiliği etrafında örgülenen olaylar ekseninde, destanı yaratan milletin hangi ihtiyaçlarını ifade eder sorusunun da karşılığını aramayı zorunlu kılar. Zira, gerek Özbek kahramanlık destanı Alpamış'ta, gerekse Kore kahramanlık destanı Cumong'da karşımıza çıkan, daha geniş bir çerçeveden bakınca da Türk soylu halkların destan geleneğinin kompozisyonlarında kahramanların kararlılıkları, cesaretleri ve

* Doç. Dr., Güney Kore Cumhuriyeti Seul şehri Dongduk Kadınlar Üniversitesi; Nizamî Taşkent Devlet Pedagoji Üniversitesi Kore Dili ve Edebiyatı Bölümü konuk öğretim üyesi. euphra33@hanmail.net

en üst düzeyde savaşçı niteliklerinin (Çobanoğlu, 2003:91) ön plana çıkarılması, ortak toplumsal duygunun odaklandığı ihtiyacı işaretler.

Kore kahramanlık eposunun en ünlü örneği olan "Cumong Destanı"ndan başlayarak, sonra da Özbek kahramanlık eposunun en önemli destanı olan "Alpamış" ile mukayese edelim.*

2. KAHRAMANIN DOĞMADAN ÖNCEKİ ŞARTLARI

Bilindiği gibi, insanın ruh dünyası doğmadan önceki şartlardan etkilenebilir. Kahraman doğmadan önceki şartlar, bir dizi "olağanüstü" problemlerle doludur. S.Freud, buna "iki dönemli gelişme nazariyesi" der. Bu, "büyük bir olay (ilk dönem) – uzun süreli gizli dönem – bir olay nedeniyle döneme geri dönme ve kahramanın ortaya çıkması" olarak açıklanır (Freud, 1999: 136-141). Bunlara dayanarak, kahramanın halledilen problemlerinin temelinde uzak geçmişte atalarımız tarafından çözülmeyen problemler yatar. Başka bir deyimle, mevcut döneme ait problemler yüzeyseldir; onların temelinde eskiden beri var olan sebepler yatar. Günümüzde karşımıza çıkan problemleri, geçmiş zamanlara ait problemlerin bir "sembol"u olarak kabul edebiliriz.

Kahramanın doğumu, daha önce yaşayan ataları ile bağlantılıdır. Yung'un fikrine göre, "kahramana vazife veren güç – grup psikolojisi"dir (Yung, 2005:106-117). Yung, grup psikolojisinin insanlık tarihinin başlangıç döneminde ortaya çıktığını, bu psikolojinin nesilden nesile geçtiğini, fakat sonraki nesle ait olmadığını vurgular. Freud'a göre "grup psikolojisi", nesilden nesile geçerek oluşan "milletin bilinçaltı duyguları"dır (Freud , 1998:424-427) Diğer bir âlim Lakan, buna "Büyük Ötekiler " (Autre, Other)" der (Dillan, 1996:202). "Büyük Ötekiler", insanın bilinçaltında çocukluk dönemindeki ataları, anne babası, örf-âdetleri, sembolleri ifade eder. Ayrıca, "gerçekten yaşamayan", sadece bilinçte olan yabancıların bıraktığı mirastır ve toplum tarafından korunan istekler, "ben peyda olmadan önce", "benim bilinçaltı (gayriihtiyarî) düşüncelerim" gibi kahramanın ruh dünyasındaki fikirleri etkiler.

Kahramanın maceraları ile ilgili tehlikeli durumları ortaya çıkaran olaylar, sadece günümüze ait değildir. O, uzun süre boyunca sessiz ve gizli hâlde bekler ve dolayısıyla karşımıza büyük problem olarak çıkar. Destan kahramanının ortaya çıkmasına imkân sağlayan güç ise eski dönemlerde yaşayan atalarımızı sarsan belli tarihî olaylardan ya da onların isteklerinden ibarettir. Bu tek tek insanların olduğu gibi, çoğul olarak da toplumların kendi üstesinden gelemedikleri problemleri çözme yeteneğini yükleyecekleri büyük bir kahramana ihtiyacı ortaya çıkarır. Kahramanlık destanlarını ortaya çıkaran ola-

* Cumong, Kore'nin en eski döneminde en büyük olan Gokuryo (m.ö. 37-668 yıllar) İmparatorluğu'nun kurucusu olduğu için "Cumong Destanı" günümüze kadar bilim adamları tarafından derin bir şekilde incelenmektedir. Bu destan, Kore tarihinde "Üç Devlet Dönemi" (IV-VII.yüzyıllar) boyunca ağızdan ağıza geçerek halk arasında yayılmıştır. Daha sonra Koryo (918-1392) Devleti döneminde destan kitap hâline getirilerek korunmuştur. Tarihî konuları ele alan birçok kaynakta bu destan hakkında bilgi sunulmuştur. "Samguksagi" ve "Dongkukisanggukcib" eserleri bunların arasında önemli olanlarıdır.

ğanüstü durum ve güç, bu ortak toplumsal bilincin şekillendirdiği ihtiyaçla ortaya çıkar.

Her milletin düşünme, fikir yürütme tarzı ilk önce atalarından miras kalan bilinçaltı düşüncelerinin kendine özgü özellikleri ve sanatsal anlayışının etkisiyle şekillenir.

1) CUMONG'UN DOĞMADAN ÖNCEKİ ŞARTLARI VE "BÜYÜK ÖTEKİ"

"Cumong Destanı"nda kahraman doğmadan önceki şartlar şunlardır:

– Gök tanrısının oğlu ve Kuzey Buyo'nun kralı olan Hemosu, ava çıkar. Aprok deryasında oynayan üç kızı görür.

– Hemosu, atıyla yere vurur ve orada bir ev meydana gelir. Evin içine ipek halılar döşenmiş ve sofra farklı yiyeceklerle süslenmiştir. Üç kız bu eve girip, yiyeceklerden yerler ve mey içerek sarhoş olurlar. Kral, içeri girince kızların ikisi kaçar. Kızların en büyüğü olan Yuhva kaçamaz ve yakalanır.

– Hemosu, Yuhva'yı alıp onun babasıyla görüşmek için Habek'in sarayına gelir.

– Habek, kızının Hemosu'ya esir düştüğünü görünce çok kızar ve Hemosu'ya niye böyle yaptığını sorar.

– Habek, Hemosu'nun Yuhva ile evlenme teklifine bir şartla razı olur. Bu şarta göre Hemosu'nun güreş yarışmasına katılarak Habek'i yenmesi gerektir.

– Hemosu şartı kabul eder ve yarışmanın her üç basamağında Habek'i yener.

– Habek, Hemosu'nun olağanüstü kudretini kabul etmek zorunda kalır ve Hemosu'nun kızıyla evlenmesine razı olur. Ama Hemosu'nun Yuhva'yı bırakıp gidebileceğini düşünerek bir parti düzenler ve Hemosu'yu partiye davet eder. Partide içkiyi fazla kaçıran Hemosu, Yuhva'yı deriden yapılmış bir kutuya yerleştirerek arabasına bindirir.

– Daha sonra kendine gelen Hemosu, kutuyu yırtarak açar ve tek başına göğe döner.

– Bu duruma çok kızan Habek, ailesinin namusunu çiğnediği için Yuhva'yı cezalandırmaya karar verir. Yuhva'nın dudaklarından bağlayarak onu evinden kovar.

– Hemosu'nun oğlu Yuri, gök tanrısının emriyle başkentini Doğu'ya, yani Vuyo'ya taşır.

– Veri kralı, yaşlanmış olmasına rağmen erkek evladı yoktur. Dolayısıyla her dua ettiğinde erkek evlat istemektedir.

– Günün birinde atının üzerinde giderken atı bir taşa bakarak ağlar. Taşın altında kurbağaya benzer bir bebek vardır. Ona "Gimva" adını verir.

– Veri'den sonra kral olan Gimva, yolda Yuhva'ya rastlar ve onun bağlanan dudaklarını çözer. O zaman Yuhva kim olduğunu söyler.

– Gimva, Yuhva'yı sarayına götürüp oraya gizler.

Hemosu – Heboru – Gimva – Cumong ve Yuhva arasındaki ilişkiye kronolojik sırayla baktığımızda onlar arasındaki ilişkilerin zamanı, gerçek kriterlerle uyum sağlamaz. Örneğin, Hemosu ile Gimva'nın yaşadığı dönemler arasında büyük fark vardır. Destanda Hemosu ile Yuhva Gimva'yla temas kurarlar. Bize göre, semboller sistemiyle ilgili olan bu özellik, Cumong Destanı'nın olay örgüsünün birkaç kabilenin epik geleneklerini kendinde bulunduran arkaik olay örgüsü temelinde gelişmesiyle ilgilidir. Demek ki, bu

eposun kademe kademe gelişmesi, Kuzey Buyo'nun "Gök tanrısı Hemosu Destanı" → Doğu Buyo'nun "Heboru-Gimva Destanı → derya kabilesinin "Habek - Yuhva" destanı → daha sonra bu kabileyi fetheden Goguryo ahalisinin Cumong Destanı basamaklarından ibarettir.

Destanın psikoanalitik metod ile incelenmesi, destanın tarihî temellerinin hayat gerçeğiyle ilgili olmasının o kadar önemli olmadığını gösterdi. Zira, destanda tarihî gerçekten ziyade, destanı yaratan ve bu destanın özünü halkın manevî dünyasına taşıyan kabilenin bilinçaltı hislerinin ifade edilmiş olmasına dikkat etmek lâzımdır. Cumong Destanı birkaç kabile tarafından yaratılan epik olaylar örgüsünden ibarettir. Ama eseri yapı açısından incelediğimizde onun arkaik olay örgüsünü yaratan kabilenin bilinçaltı hisleriyle ilgili ilk sembol ve düşünceleri yeniden edinmek mümkün olur. Bu, "Cumong'u etkileyen ataların kişiliğinin ve ruh halinin kendine özgü özellikleri nelerdir?" sorusuna bulacağımız cevapla anlam kazanabilir.

Cumong'un annesi Yuhva, Deniz tanrısı Habek'in büyük kızıdır. Deniz, ilkel insan için susuzluğu gideren ve tarımda kullanılan hayat kaynağıdır. S.Freud'un saptamalarına göre (Freud , 1915:117), susamayı gidermenin ve açlık hissinden kurtulmanın yanı sıra yaşam içgüdüsünün de ifadesidir. İlkel kabilelerin arkaik mitolojisinde Deniz tanrısı, insanların yaşamına önemli etki yapan bir vasıta olarak bakıldığı için büyük önem kazanmıştır. Buna dayanarak Yuhva'nın babasının "hayat suyu" sunan deryanın kıyısında yaşayan kabilenin lideri olarak düşünüldüğünü tahmin edebiliriz. Yuhva, en yüksek güç olan Gök tanrısının oğlu Hemosu ile birleşir. Ama Hemosu, Yuhva ile evlendikten sonra beklenmedik bir şekilde ortalıktan kaybolur. Yuhva başka bir kişiyle ilişki kurarak Hebur'u doğar. Hebur, babasının ülkesinden giderek "Doğu Buyo"yu kurar. Ama erkek evladı olmayınca Gimva'yı evlat edinir ve ona tahtını devreder.

Eski Kore dilinde "Gimva", "altın renkli kurbağa" demektir. Bilindiği gibi, kurbağa hem karada, hem suda yaşayan bir canlıdır. Dolayısıyla Gimva sembolü, doğanın iki unsuru olan su ve toprağı birleştiren mitolojik özellik bir taşır. Ayrıca, Gimva, karada ve suda yaşayan kabilelerin sembolüdür.

Cumong ise gök, deniz ve karayı kendinde birleştiren, yani doğanın üç unsurunun sahibi olan anne babanın çocuğu olarak dünyaya gelir. Böylece o, diğer kabileleri birleştirme sorumluluğunu üzerine alan kahraman olarak rol üstlenir.

"Cumong Destanında kahraman kendisinin Gök tanrısının oğlu olduğunu söyler. Bununla kendini Tanrı Hemosu ile eşit gördüğünü bildirir. Fakat Tanrı Hemosu'nun onun babası olduğunu kanıtlayan herhangi bir delil yoktur. Cumong'un kendisinin dünyaya gelmesini Tanrı Hemosu ile bağlantılı göstermesi, sadece "iptidaî bir istek"tir, yani bilinçaltında cereyan eden "psikolojik gerçek"ten ibarettir. Eğer çocuk kendi babasını sevmezse, sevebileceği babayı hayalinde canlandırır ve onun "gerçek babası" olduğunu kendisine söyleyerek rahatlar.

Destanda tasvir edildiğine göre, Gimva, öz anne babası tarafından atılan bir çocuktur. Hebur, onu bulunca evlat edinir. Gerçek anne babasını bilmeyen çocuk ya toplumda yasaklanmış ilişki sonucunda doğan çocuktur ya da fakir bir ailenin evladı da olabilir. Kısacası, Gimva da gayri ahlakî ilişki sonucunda doğan çocuk ya da toplumdan "yabancılaşan" bir ailenin evladı olabileceği izlenimi uyandırır.

Destanda onun kimin tarafından büyütüldüğü hakkında da herhangi bir şey söylenmez. Dolayısıyla Gimva'nın hangi "toplum" (Other, Büyük Ötekiler)dan etkilendiğini net olarak söylemenin imkânı yoktur. Ama onun annesi tarafından bırakılması motifine dayanarak Gimva'nın annesinin "annelik sevgisinin eksik" olduğunu söyleyebiliriz. Eğer buna "annenin şefkatinin eksik olması" şeklinde bakacak olursak, onun kendisine karşı sevgisinin de eksik olduğu anlaşılır. Bu durumda tıpkı bir anne gibi kendini seven ve ona şefkat gösteren birine ihtiyaç duyar. Gimva'da "anne şefkati eksik" olduğu için "babasının karısı" olan Yuhva'yı kurtararak sarayına getirir ve yasaklanmış aşkın yerini doldurmak için gerekli olan imkânı sağlar.

Gimva'nın Hebur'dan tahtı devralması, onun babası gibi güçlü olmasını sembolleştirir. Cumong'da da anne şefkati eksik olmasına rağmen, toplumsal karakteri güçlü olan Gimva ve babası tarafından bırakılmış olmasına rağmen, güçlü kral tarafından kurtarılan Yuhva ile aralarında gerçekleşen yasaklanmış ilişki sonucunda doğmuş olabilir. Cumong, Gimva'nın oğlu ise kandaş olmasa da Gimva'nın kendi babasının sevgilisiyle ilişki kurmuş olabileceğini söylemek mümkündür. Yuhva'yı saraya getirmesini, onun "anne şefkatinin eksikliği"ni doldurmak istediğini ve "babasının sevgilisi (annesi) ile cinsel ilişki kurmak istediği"ni yasaklanmış isteğin ifadesi olarak gösterebiliriz.

Destanın kahramanları, kendi dönemine özgü örf ve âdetler ya da hak sahibi olan insanlar açısından baktığımızda toplumda yasaklanan ilişkiden doğar. Doğmaması gereken çocuk, ailede ve toplumda yeri olmadığı için sıradan insanlar gibi sakin bir hayat geçiremez ve kaderin zor sınavlarıyla karşı karşıya gelir.

Cumong babasının kim olduğunu bilmez ya da bilse bile kimseye söyleyemez. Ama devlet kuran kişi, halkı eşit tutmayı isteyen güçlü insandır. Dolayısıyla destanı yaratanların, destanda dile getirilen olayların topluma özgü kurallar ve ahlâkî kriterlere uyum sağlamamış olmaları imkânsızdır. Milletin bilinçaltı duygu ve düşüncelerinin toplumun psikolojisiyle birleşmesi sonucunda Cumong'un, Güneş'ten hamile kalan Yuhva'nın sol koltuğundan yumurta olarak doğması motifi ortaya çıkmıştır. Güneş, ölüm korkusunu uzaklaştıran kudretli güç, kralın ve erkekliğin bir sembolüdür. Sol taraf, kutsallığı ifade eder. Yumurta, gizlilik ve kozmosun kucağındaki kutsal varlığın sembolüdür. Ayrıca yumurta, eski dönemlerde zemin ve gökyüzünü birleştiren kutsal canlı olan kuşun doğması için gerekli kozmogonik simgedir.

Anne kuş, önce yumurta yapar. Sonra ona sevgisini vererek onu bağrında ısıtır. Bunun sonucunda kuşun yavrusu dünyaya gelir. Destan kahramanının bu şekilde olağanüstü şartlarda doğması, anne sevgisinin iki kat daha artması sonucunda ortaya çıkan doğal süreçtir. Kahramanın yumurtayı kırarak dünyaya gelmesi, bütün âlemin yumurtadan yaratıldığına dair kozmogonik düşüncenin ifadesidir. Yumurta sembolüne ve âlemin yumurtadan yaratılmış olması ile ilgili mitolojik ve epik olaylara dünya halklarının folklorunda da sık sık rastlanır.

Destanda vurgulandığına göre, doğacak kahraman daha bebekken anne babasının bilinçaltındaki hislerin etkisiyle büyür. Hatta annenin ruhsal dünyasında var olan duygu ve rahatsızlıkların etkisi bebekte görünür. Bebeğin bilinci, anne babanın ruh dünyası ve bilinçaltı hislerinin toplamından ibarettir ve daha sonra farklı etki ve ilişkilerden alınan bilgileri kendi iç dünyasına sindirdiği dönemde şekillenir.

2) ALPAMIŞ*'IN DOĞMADAN ÖNCEKİ ŞARTLARI VE "BÜYÜK ÖTEKİ"

Alpamış Destanı'nda kahraman doğmadan önceki şartlar ise şunlardır:

-Dabanbiy'den Alpinbiy doğar. Alpinbi iki çocuk doğurur. Onlar Bayböri ve Baysarı'dir.

-Boybori ve Boysari bir düğüne gittikleri zaman çocukları olmadığı için evsabibi onları hoş karşılamaz. Buna çok üzülürler.

-Onlar Şahımerdan Pir'in önüne gidip dua eder. Şahımerdan Pir, Tanrının Bayböri'ye bir oğul ve bir kız, Baysarı'ya ise bir kız vereceğini söyler.

-Çocuklar doğarlar, o gün Şahımerdan Pir gelir. Onlara isim koyar. Bayböri'nin oğlunun ismini Hekimbek, kızının ismini Kaldırgaçayim koyar. Baysarı'nın kızına da Berçin adını verir.

-Şahımerdan Pir Hekimbek'in sağ omzuna elini vurur. Omuzunda elinin beş parmak izi kalır. İzinin Hekimbek'i koruyacağını söyler.

-Sonra Barçin ile Hekimbek'in 'beşik kertme'sini yaparak onların karı-koca olacağını belirtir.

-Hekimbek yedi yaşına geldiğinde Alpinbiy dedesinden kalan on dört batmanlık (ağır ölçüsü) yayı kaldırır, fırlattığı ok Askar Dağı'nın yüksek zirvesine kadar uçar.

-Bu olaydan sonra Hekimbek kahraman anlamında 'Alpamış' ismini alır.

Alpamış Destanı'nda kahraman olan Hekimbek sıradan bir aileden dünyaya gelmiyor. Babası olan Bayböri kabilesinin başı ve kralıdır. Babası, Bayböri çocuğu olmadığı için üzülür. Bayböri ve Baysarı bir tanıdığının düğüne gittikleri zaman tahtının varisleri olmadığı hakkında insanların laf attıklarını duyarlar ve çok kırılırlar. Ondan sonra ikisi birlikte kırk gün dua ederler. Dua sonucunda Şahımerdan Pir'den bir ses duyarlar. Tam otuz dokuzuncu gece Şahımerdan Pir, onlara Tanrı'nın çocuk vereceğini söyler. Sonradan gerçekten eşleri gebe kalırlar. Onlar ava çıktıkları zaman doğum olur. Burada görebiliriz ki Alpamış, Tanrı'dan özel olarak görevlendirilerek doğmuştur. Tanrıya bağlanarak gelen soyluluk, her iki destan kahramanı, Cumong ve Alpamış'ta görünen önemli ortak özelliktir.

Tanrı, Bayböri ve Baysarı'nın duasını kabul eder. Sonra onlara Şahımardan Pir gelip isim koyar. Burada Alpamış'ın Cumong'tan ayrılan yanının, dünyaya geliş biçimin normal bir doğum süreci olduğunu görüyoruz. Oysa Cumong yumurtadan doğmuştu. Ama ilahi güce sahip olan Şahımerdan Pir'in gelip isim koyması, Alpamış'ın ilahi güç tarafından korunan bir insan olduğunu ve kahraman olmasına önceden karar verilip dünyaya geldiğini gösterir. Alpamış Destanı'nda, Cumong gibi yumurtadan doğma motifinde olduğu üzere olağanüstü doğum görünmese de, kutsal ve ilahi adamın ona isim vermesi motifiyle kahraman unsurunu, güçlendirilmiş olduğunu görürüz.

* Özbek halk edebiyatının sanatsal geleneklerini, özellikle halk destancılığının kendine özgü özelliklerini kendinde bulunduran kahramanlık eposu Alpamış Destanı, yaratılış dönemine göre çok eskilere dayandığı için destanda mitolojik düşlemlerle ilgili arkaik yan daha net olarak görünür. Alpamış Destanı, 1922 yılından 2010 yılına kadar otuzdan fazla bahşiden yazılmıştır. Geçmişin büyük ihsanı olan halk destanları, özellikle Alpamış Destanı, Özbek halk sanatının eşsiz kudretini kendinde bulunduran paha biçilmez bir servettir. Bu destan, atalarımızın bakış açısını, isteklerini, örf-âdetlerini, merasimlerini, felsefî-estetik düşüncelerini, hayat tarzını kendinde toplamış muhteşem manevî değerdir. Özellikle, Özbek halkının kahramanlık geçmişi, vatan uğruna yaptıkları mücadele, destanda özel bir şekilde ifade edilmiştir.

Şahımerdan Pir, Alpamış'a isim taktıktan sonra onun sağ omzunu eliyle vurur. Bu bir kutsama işlemedir. Böylece omzunda, Şahımerdan Pir'in 'koruyucu' parmak izi kalır. Sonra düşmanları onu öldürmeye kalktıklarında Alpamış, bu koruyucu güç sayesinde, sapasağlam kalır. Düşmanın oku onun vücuduna zarar veremez, kılıç da boynunu kesemez. Sonunda düşmanlar Alpamış'ı öldüremeyeceklerini anlayınca hile hazırlayarak onu yeraltındaki hapishaneye düşürürler.

İki destanında da kahramanlar, *kahraman* oldukları için ya da kahraman olabilmek için tehlikelerle karşılaşır, ama her tehlikeden ya kendi yeteneğini kullanarak ya da hayvan veya yardımcı kişi gibi varlıklardan destek olarak kurtulurlar.

Hekimbek yedi yaşına geldiğinde Alpınbiy, dedesinden miras kalan on dört batmanlık yayını kaldırır. Attığı ok Askar Dağı'nın büyük kraterine kadar uçar. Bu olaydan sonra Hekimbek 'Alpamış' ismini alır. Alp, Özbek dilinde kahraman anlamına gelir. Halk tarafından kahraman ilan edilen Hekimbek, sonra kendisinin gerçekten kahraman olduğunu ispatlamak zorunda kalır. Bu yüzden türlü zorluklarla karşılaşır. (Ergun, 1998, Gökdağ 2007)

3. SONUÇ

Her iki destanda da görüleceği üzere, kahraman, toplumun istekleriyle oluşan bir olgudur. Dünyaya gelişleri, cesaret ve yiğitlik göstererek kahramanlık kimliklerine kavuşmaları istenci, toplumun kendisinden gelmekte, bir beklentinin sonucu olarak şekillenmektedir. Bu bakımdan da kahraman, milletin, yani 'büyük öteki" (other)nin isteğini gerçekleştirmek maksadıyla dünyaya geldiğini söylemek yanlış olmaz. Toplumun içerisinde bulunduğu koşullar, tarihi olarak kahramana duyulan ihtiyaçla şekillenir ve bu isteğin maddi temelleri destan içerisinde kahramanın ailevi sorunları ve çevresiyle simgelenir. Kahramanın annesi ve babasının bulunduğu ve bireysel gibi duran koşullar, bir bakıma toplumun içerisinde bulunduğu durumun yansımasıdır.

Kore kahramanı olan Cumong, sürekli anne sevgisine susamış durumdadır ve babasının kim olduğunu kesin olarak bilmez. Destanda, belirgin olarak annesinin ona gösterdiği güven yansısa bile, Cumong'da anne kompleksini görmek mümkündür. Bu bakımdan da, babasının belirsizliğinin Kore milletinin tarih boyunca hissettiği güçsüzlük duygusundan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Güçlü babaya sahip olmak isteyişi, Cumong'un Hemosu ve Habek'in evladı olmasıyla gerçekleştirilir. Böylece Cumong, milletin güçlü olmaya duyduğu istek ve gereksinimi karşılayıp onlara yeni dünyayı yaratmak için geliyordur.

Alpamış ise, babası hem belli, hem de soyludur. Buna rağmen oğlu olmadığı için sıkıntı çekiyordur. Bu sıkıntı o zamanki Özbek halkının dağınık haldeki kabilelerini birleştirecek bir kahraman istediğinin göstergesidir. Alpamış "büyük öteki"nin isteğiyle dünyaya geliyor. Onun için tanrı tarafından ilahi güce sahip kılınır ve doğuştan itibaren kahraman olmak alınyazısı onun vazgeçilmezi olur.

Bu iki destanda çok belirgin olan nokta, kahramanın toplumların, yani "büyük öteki" (other)'nin duyduğu eksiklik yüzünden doğmasıdır. Buna rağmen Cumong, kahraman olabilmek için büyük macera ve tehlikelerden geçerek kendini geliştiriyor. Sonra kahraman olarak yeniden doğuyor. Alpamış'ın gelişme dramı, Cumong'a göre daha zayıftır. Alpamış için, *kahraman olarak doğdu*, demek daha doğru olur. Bu durum da her

iki toplumun, destanların teşekkül ettiği tarihi dönem içerisindeki psikososyal koşulların farklılığıyla açıklanabilir ve ayrı bir incelemenin konusu olarak ele alınmaya değer.

KAYNAKÇA

Çatgje, İ. (2005). Hatcungil Yongungsinhuaî Gongtongsonggya Çaise dehan Congsinbung-sokcok Biguyo , Biguyominsokhak, Seul.
Çobanoğlu, Özkul (2003), *Tük Dünyası Epik Destan Geleneği*, Akçağ Yayınları, Ankara.
Ergun, Metin (1988), *Altay Türklerinin Kahramanlık Destanı: Alıp Manaş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
Dillan Evans (1996), *Lakan Çongşinpunsok sacyon*, Seul: İngan Saring.
Freud, Sigmund (1915) Instincts and their Vicissitudes. S.E.
Freud, Sigmund (1998*), Totem gva tabu*, Conggeniy Kivon, Seul.
Freud Sigmund, (1999), (Cev.;Mösyo Yuilsingyo), *Conggiyoiy Gi'on*, Seul: Yolinçekdil.
Gökdağ, Bilgahan Atsız- Üçüncü, Kemal (2007*), Türk Destanları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
Yung A. (2002), *Von Hyonggva mu iyşik*, Seul.

Özet

Cumong (Kore) ve Alpamış (Özbek) Destanlarında Kahramanın Doğuşu Hakkında Psikoanalitik Bir Değerlendirme

Kore halkının Cumong destanı ile Özbek halkının Alpamış destanı arasında belirgin ortak özelliklerinden biri, kahramanın, milletin yani "büyük öteki" (other)nin duyduğu eksiklik yüzünden doğmasıdır.

Kahramanın doğuşunu milletin söz konusu tarihsel dönemdeki durum ve koşulları belirler. Bu bakımdan kahramanın dünyaya gelişi "büyük öteki" (other)nin isteklerini yerine getirme duygusunun belirlediğini söyleyebiliriz. Milletin içerisinde bulunduğu koşullar ve kurtarıcıya duyduğu ihtiyaç, destan içerisinde kahramanın ailevi sorunları ve çevresiyle simgelenir.

Anahtar Kelimeler: Kore, Özbek, Cumong, Alpamış, Destan, Kahramanın doğuşu, Öteki

Abstract

A Reviw on the Birth of Hero in Epic Poem of Korean Cumong and Uzbek Alpamısh With a Psikoanalitik Point of View

In this study, we can see the leading characteristics and similarities in Korean Cumong and Uzbek Alpamish epic poems. It is said that the hero must be born in the lack of "the Other", that is to say, with the need of the nation and people. It means that the situation make the hero born. The hero has been born to realize and come true the need of "the other". The lack of the nation, people, or situation described as problems of family in the epic poems.

Key words: Korea, Uzbek, Cumong, Alpamish, Epic poems, the Birth of Hero, Other